

BUENAVENTURA DURRUTI

Leonera emigratu zuen Laurent Durrutiren leinua kausitu dugu Aiherran

Buenaventura Durrutiren peskizan aritu gara. Bi lagunek argitu digute haren jatorriaren nondik norakoa. Xabier Martin da lehena, Durrutiren leinukoa. Xabier Elozegi bigarrena, ikerlaria. Lehenak berebiziko interesa ukan du haren arbasoen jatorria ezagutzeko, bigarrenak berriz, ikerketetan aritua izaki, ederto lagundu dio.

| MIKEL ASURMENDI |

Argazkiak: Dani Blanco

Buenaventura Durruti anarkistak Aiherran du jatorria. Ixuribeherea etxaldea erdikoa da, Etcheberry familiarena gaur egun.

XABIER MARTIN (Deustu, 1984) Buenaventura Durrutiren leinukoa da. Grinaz bizi du euskaltasuna: www.iparra.eus-en egilea da. Bere arbasoen jatorria ezagutzeko nahia ere azaldu digu. Durrutitarren zuhaitz genealogikoaren bila emandako urratsak ez zaizkio alferrika-koak izan. Zoriak Xabier Elozegi ikerlariarengana (1937, Tolosa) bideratu du: “Nire amamak Durruty eta Etchegaray familiak haserretu zirela kontatu zidan behin”, diosku Xabi Martinek. Durrutitarren sortetxeak Aiherran zeudela bazekien Xabik, baina besterik ez. Iaz Aiherrara hurbildu zen

neskalagunarekin: “Arbasoen etxerik topatu ez, eta kanposantura joan ginen. Durruty izen pila ikusi genituen bertan”.

Hilerrian, bilatzen ari zirena azaldu zioten herritar bati. Aiherrakoa den Eñaut Elosegirengana bideratu zituen. Honek berriz, aitarrengana, Xabierrengana: “Izparterreko mutiko batekin topo egin dut. Durrutiren ahaide dela esan dit”. Elozegi aitak Durruti anarkista ezagutzen zuen, gaztetan irakurria. Haren pasadizo gogorrak ditu gogoan: “16 urteko mutiko bat erori omen zen anarkisten eskuetan eta Durrutik esan zion ‘edo

gerlara zatoz gurekin edo hilko zaitugu’. Eta garbitu omen zuten”. Omen. Gizon gogorra zela zioten: “Gerratean Teruelgo Caspe herria hartu zuen, baita ia Zaragoza ere. Sekulako kontzientzia zeukan, bere ejertzitoan ez zegoen hierarkiarik. Apaiza anarkista bat ere berarekin ibili zen, anarkista baino gehiago durrutista...”.

Durrutiren borroka “buruz burukoa izan zen, klase borroka” izan zela dio Elosegik. Durruti sindikalismoan hasi zen, sozialismoan, baina biguna zelako anarkismoa bide egin zuen. Hierarkiak zirela-eta gorabeherak zeuden

Espainiar iraultzaile ospetsua

BUENAVENTURA DURRUTI Leonen sortu zen 1896ko uztailaren 14an. XX. mende hastapeneko langile-borroketan aritu zen eta parte-hartze handia izan zuen 1936ko Gerran. Lehenik sozialista izan zen, baina gertatzen sozialistak utzi eta mugimendu anarkistaren ikurra bilakatu zen. Gerra hasi aitzinetik aitzindaria zen, eta are aitzindariagoa bilakatu zen 1936ko Gerran. Aragoi eskualdean hainbat gudutan garaile jalgi zen, eta iraultza anarkista antolatu zuen bereganatu zituen eremuetan: aberatsen lurrak laborarici emanaz, dirua deuseztatuz, eta abar... Francoren aldekoak Madril erasotzekotan zirelarik hara joan zen zenbait mila soldadurekin. Madrilen hil zuten 1936ko azaroaren 20an.

Xabier Elozegi ikerlariak erran digunez, data harrigarria da azaroaren 20koa. Egun berean hil ziren, besteak beste, Jose Antonio Primo de Rivera, Buena Ventura Durruti, Francisco Franco, Santi Brouard eta Josu Muguruza. Guztiak erailak, Franco salbu.

orduan, baina, batez ere, orduko jendeak gogorrek ziren. Elozegik azpimarratzen duenez, “garai hartako sozialistak oso gogorrek ziren, pentsa”.

Xabi ezagutu ondoren, Buena Ventura Durrutiren zuhaitz genealogikoa areago inarrosi du Elozegik: “Laurent Durrutyren ezkontzaren agiria aurkitu nuen. Xabiren hirugarren aitaxi da. Laurent [Espainiako] Leonera joan zen durrutitarren azken gizaldikoa da. Aiherran sortu zen 1842an. Leonen ezkondu zen 1865ean, Josefina Malgorrekin, euskaldun jatorrikoa hau ere. Ahetzen izen bereko leinua badago...”.

Aiherratik Leonera

Laurent Durruty gaztea, 26 urte zituen, Leonen Lorenzo bihurtzen

da eta zenbait urteren ondoren Aiherrara itzuli zen. Hiru urte lehenago ezkondu zen Leongo Udaltxean. Aiherrako Herriko Etxean egon zen. Ezkontza agiriaren transkripzioa egitea eskatu bide zuen.

“Laurent Durrutiren ezkontzaren agiria aurkitu nuen. Xabiren hirugarren aitaxi da”

Xabier Elozegi

Elozegik aurkitu du agiria, frantsez, espainierara ere itzulia: “Bitxia da. Transkripzioa nahi zuen. Zergatik?”. Hipotesi bat bota du ikerlariak: “Etxea premuari ematen diote. Alabaina, dotea beste seme-alabari

eman ohi diote hau ezkontzen denean...”. Laurent Durruti Buena Ventura Durrutiren aitona zen. Zortzi haurrideen artean –guztiak Sarrigainean sortuak– zazpigarrena zen. Zergatik joan zen Leonera?: “Goseak edo ezin egonak bultzaturik. Misterioa”. Euskaldunak Ameriketara emigratu ohi ziren garai hartan.

Durruti abizena ezaguna da Leonen. Durruti enpresa elektriko bat dago han. Haren ondorengoarenak, naski; aurri-zorian dago orain. Leon hiriburua txikia zen orduan, 20.000 biztanlekoa. Klase eta langile borroka handia zegoen: “Laurent joan zenean larru-ontzailea zen. Josefina

Xabier Elozegi ikerlariaren laguntzaz

XABIER ELOSEGI TOLOSARRA anarkista iraultzailearen jatorriaren arrastoan murgildu zen buru-belarri, Xabi Martin gaztea Buena Ventura Durruti bere arbasoaren jatorria bilatzen ari zela jakin zuenean. Xabi Izparterren bizi da eta Xabier Baionan. Elozegi ikerlariak Aiherrako Sarrigaina, Ixuribeherea, Espertategia eta Lekorneko Soroeta etxaldeko bizilagunen zuhaitz genealogikoa sakon aztertu eta bederatzi belaunaldiren kronika osatu du: senideen eta etxaldeen izenak, jaiotzak eta heriotzak, ezkontzak...

“Durruti eta Malgor Iparraldeko deiturak dira. Horra non atzeman dudan Aiherrako ezkontzetan 1869-11-13ko agiri bat. Bertan erraten denez, larrugile eta aihertarra den 26 urteko Laurent Durruty (azken urtetan Leonen bizi dena), bere jaiotxera etorririk, haren ezkontzaren transkripzioa egina izan dadin galdegiten du...”, idatzi zigun e-postaz Xabier Elozegik orain hilabete batzuk.

Elozegi ikerlari aparta, eskuinean; Ixuribehereko Jean-Pierre Etcheberry nagusiarekin eleketan.

Ignacio, Santiago, Mariano...

Laurentek lau seme izan zituen, gutxienez. Gehiago ere izan daitezke. Santiago Anastasia Dumontekin ezkondu zen (Dominguez izena ipini zioten gero). Santiago pobrea zen, garaiko langileak bezala, borrokalaria, sozialista. Leonen sortua, bertan zendu zen 1931n.

Lorenzo Durruti Rabadan, Xabi Martinen birraitonaren anaia Cecilio Durruti Rabadan izan zen. Cecilio, 1912an sortua, Antolina Prieto Gutierrezkin ezkondu zen. Bien semea industrialaria izan zen: Ignacio Durruti Prieto. “Zure amonaren lehengusu hori 2011n zendu zen –Xabierrek diotso Xabiri–. Bada ere Maria Pilar Durruti Prieto izeneko andere bat, Getxon bizi dena (Areetan). Ignacio Durrutiren berri zehatzik ez dut aurkitu. Ez dakit ere Maria Pilar horrek –famiakoa baldin bada– ondorengorik baduenetz”. Xabierren bilatze lana gaitza izan da. Xabik esker oneko berbak besterik ez ditu berarentzat.

“Laurenten semea, Ignacio, zaharrena, Buenaventuraren osaba, Facunda Rabanarekin ezkondu zen. Hainbat seme-alaba izan zituzten. Bonifacio horietako bat. Maisua, falangistek hila. Nik Lorenzo eta Cecilio izenak aurkitu nituen, baita Raquel ere. Raquel Durruty Bertolekin ezkondu zen. Raquel Durruti nire amona zen. Nire aita berriz, Javier Martin Durruti” dio Xabik.

Bertol futbol jokalaria izan zen. Zarrarekin jokatu zuen Athleticen. Xabiren amama horren aitona ezkondu zen. Martin abizena zuen: Juan Martin. Xabiren aita Javier Martin da: “Ni neu Martin Martin naiz. Nire ama ere Martin baita. Aitari esan nion erregistrora joateko eta amamaren lehenengo abizena lehena jartzeko: Durruti. Durruti nire hirugarren abizena da”.

Xabi Martinek Durruti izena berreskuratu nahi du. Madrileran joan beharko du izapideak bidartzeko. Alabaina, bere arrebak ere prozesu bera bete behar du, bestela ezinezkoa izango zaio izena aldatzea: “Kontua da nire aita Javier ere badela. Aitak abizena aldatu du jadanik. Javier Durruti Martin bihurtu da eta ni ere hala izango naiz”.

Durrutiren ondorengoak. Goitik behera: Xabi Martin Hervé Parachouekin, Sarrigainearen aitzinean. Ixuribehereko ezkaratzean Mizel Etcheberryekin. Espertategiaren sarreran Ttomas Darraidouekin.

Malgor neska horren aitona ere hemendik nonbaitetik joana zen lanera Asturias aldera. Neska horren aita Navian (Asturias) ezkondu zen. Genealogia hori

nobela bat idazteko modukoa da”. Durruti eta Malkorren ezkontzako lekukoa Jacques Eguiagaray da. Buenaventuraren birramona Eguiagaray zen.

Sarrigainea, Ixuribeherea eta Espertategia

Durrutiren bizitza nobela baterako baino, nobela da. Frantzian, Kuban eta Hego Amerikan ibili zen Espainiako gerra zibila hasi aurretik. Haren arbasoen etxaldeetara hurbildu gara Xabi eta Xabierrekin. Aiherako Sarrigainea, Ixuribeherea eta Espertategian egon gara. Elosegik haien arbaso Buena Ventura nor izan zen azaldu die kartsuki: “Anarkista eta aszeta izan zen, baita liburuen artean bizi ere. Anarkistak jende ikasia zen. Parisko emakume batekin ezkondu zen. Collette alaba ukan zuten. Bizitza ikaragarria izan zen euren. 1936an hil zuten. Bartzelonan ehortzia izan zen, hiria kolapsatu zuten...”, kontatu die Hervé Parachou, Mizel Etcheberry eta Ttomas Darraidouren gurasoei: Aiherrako Sarrigainea, Ixuribeherea eta Espertategia etxaldeen nagusiak hurrenez hurren. Hauek harriduraz entzun diote Elosegiri.

Laurent Durruti Leonera joan zenean, Aiherran elebakarrak izango ote ziren aipatu dugu: “Bai,

“Aitari esan nion amamaren lehenengo abizena lehena jartzeko: Durruti”

Xabi Martin

noski. Frantses eskola Jules Ferry-rekin uniformatu zen, 1870ean. Hezkuntza apaizen eskoletan zen ordura arte. Herritar xumeek sinadura egiten ez zekiten orduan”.

Guk, anar-tean, zoria dugu gurekin, Hervé Parachou (Sarrigainea), Mizel Etcheberry (Ixuribeherea) eta Ttomas Darraidou (Espertategia) gazteak euskaldunak baitira. Jean-Pierre eta Graciene Hervéren aita-ama dira. Hervéren aitona Graciane zen, birraitona Jean-Baptiste Durruti. Etxe horretara ezkondu zen. Ez zen Sarrigainea etxaldekoa, beraz. Ixuribeherekoa zen. Ixuribeherekoa Mizel Etcheberry gaztea da, hautetsi abertzalea Aiherran.

“Durrutietako bat, hemen sortua, Sarrigaineko alaba batekin

ezkondu eta hango nagusia bilakatu zen. Bi belaunaldi bizi izan ziren Sarrigainean”, azaldu die Elosegik Mizelen aita-amari. “Haren seme Laurent Espainiara joan zen berantago eta han ezkondu. Buena Ventura Durruti famatua haren semea izan zen. Iraultzailea. Honen (Xabi) amaxiren aitaxi Durruti famatuaren aitaren anaia zen...”. Etcheberrytarrek ahobete hortz behatzen diete Xabiri eta Xabierri.

Ixuribeheretik Espertategira joan gara. Bi etxaldeak elkarren ondoan daude. Abertzaleak dira hauek ere. Elosegik eta Martinek Durruti familiarean ibilbidea azaldu die Ttomasi, honen guraso eta osabari: “Durrutitarrak Sarrigainera heldu ziren Ixuribeheretik, baina, Durruti hura, gaur egun Espertategia izena duen etxalde honetara Lekorneko Soroeta etxaldetik heldu zen. Marie Londaitz (1745eko maiatzaren 15ean sortua) eta Dominique Durruti (1741eko uztailaren 3an sortua) ezkondu ziren etxe honetara. ■

Euskal Hizkuntzalaritza eta Filologiako masterra 2014/15

Ikerketa masterra doktoretzarako aukerarekin, 3 ikerlerro hautatuz 5etik:

- Hizkuntzalaritza aplikatua
- Euskal literatura
- Euskal gramatika
- Euskararen (aurre)historia
- Euskalkiak

Eskolak urritik abendura arte eta otsailetik martxora arte; 60 kredituak urte betean edo bitan egin daitezke; urte betean eginez, goiz eta arratsalde (10:30-13:30 eta 15:00-18:00); bi urtean eginez, goizetan ala arratsaldeetan baizik ez.

Argibide akademikoak: Xabier Artiagoitia (945 013 150) xabier.artiagoitia@ehu.es

Argibide administratiboak: Guille Ibeas (945 013 410) guillermo.ibeas@ehu.es

Aurrematrikulazioa oraindik ere zabalik

